

ju.remissvar@regeringskansliet.se
clara.cederberg@regeringskansliet.se

Remiss av betänkande av utredningen om upphovsrättens inskränkningar (SOU 2024:4)

Patent- och registreringsverket, PRV, är myndigheten för immaterialrätt. Vi arbetar med att möjliggöra nya idéer i teknikens och utvecklingens framkant för att stärka Sveriges tillväxt och konkurrenskraft. Vi har ett samlat ansvar för immaterialrätt och för att innovationer ges skydd som patent, design- och varumärke.

PRV vill öka kunskapen om, och förståelsen för, värdet av immateriella tillgångar. Vi vill få företagare, kreatörer och innovatörer att hantera dem på bästa sätt för att förbättra sin verksamhet, lönsamhet och tillväxt på ett hållbart sätt.

Sammanfattning avseende utredningens uppdrag

PRV ser positivt på utredningens uppdrag att åstadkomma ett tydligare och modernare regelverk för användning av upphovsrättsligt skyddat material som kan ske utan tillstånd.

Givet att upphovsrättslig lagstiftning och praxis i hög grad regleras av de olika EU-direktiv som införts på området ser PRV även positivt på utredningens uppdrag att göra en fullständig översyn av upphovsrättslagens bestämmelser, samt hur dess förhåller sig till EU-rättens utveckling.

Som Sveriges myndighet för immaterialrätt önskar PRV särskilt betona vikten av utredningens uppdrag att ta ställning till huruvida den tekniska utvecklingen har medfört att nya legitima behov av inskränkningar har tillkommit, liksom om utvecklingen medfört en risk att vissa inskränkningar blivit för ingripande. PRV utvecklar sitt ställningstagande nedan.

Reglerna om namn- och källangivelse

PRV välkomnar utredningens mål om ökad tydlighet vad gäller namn- och källangivelse. PRV tillstyrker därmed utredningens förslag om ett förtydligande

om att namn ska anges om det inte är praktiskt eller tekniskt omöjligt eller oförenligt med god sed.

PRV tillstyrker även utredningens förslag om att krav på källangivelse ska införas i de inskränkingsbestämmelser där ett sådant krav gäller enligt EU-rätten.

Mot bakgrund av syftet att åstadkomma ett tydligare regelverk anser dock PRV att de föreslagna ändringarna riskerar att skapa förvirring kring hur namn- och källangivelse bör ske vid användning av upphovsrättsligt skyddat material. Detta då upphovspersonens namn vid användning som omfattas av en inskränkning enligt 11 § ska anges både enligt den ideella rätten i 3 § och som en förutsättning för tillåten användning enligt respektive inskränkingsbestämmelse, där reglerna för namngivelse skiljer sig åt. PRV välkomnar en fortsatt diskussion då det enligt myndigheten finns utrymme för förtydliganden.

Såvitt avser begreppet återgivning välkomnar PRV införandet av ett förtydligande av begreppet. PRV välkomnar även en diskussion om det inte kan finnas skäl att konsekvent använda begreppet förfogande, som stadgas i 2 §. Se även särskilt om text- och datautvinning under relevant rubrik nedan.

En lagfäst tolkningsregel motsvarande den s.k. trestegsregeln

PRV tillstyrker utredningens förslag om att införa en bestämmelse motsvarande den så kallade trestegsregeln i svensk lagstiftning. Trestegsregeln är en central tolkningsregel. Att lagfästa trestegsregeln har, enligt myndigheten, ett pedagogiskt syfte och ökar även tydligheten, transparensen och förutsägbarheten för de som ska efterleva regelverken.

Reglerna om konst i det offentliga rummet (panorama)

PRV välkomnar utredningens förslag på förtydligande vad gäller frågan om att användning i förvärvssyfte inte ska omfattas av föreslagen inskränkning.

PRV vill, särskilt i förhållande till panoramabestämmelsens utformning, ta tillfället i akt att erinra om att det på den svenska marknaden finns goda licensieringsmöjligheter för att säkerställa tillgång till och nyttjande som faller utanför inskränkningens tillämpning.

Möjlighet att använda verk i nyhetsrapportering

PRV tillstyrker utredningens förslag om att kravet på offentliggörande tas bort och inkorporeras i den intresseavvägning av mer generell natur som följer av praxis och EU-rättslig reglering.

Såvitt avser tillägget om namn- och källangivelse hänvisar PRV till relevant stycke ovan. PRV finner det även angeläget att utifrån syftet med ett tydligt regelverk utreda hur namn- och källangivelse vid användning avseende nyhetsrapportering förhåller sig till reglerna om bland annat källskydd.

En generell inskränkning för parodier och liknande uttryck

PRV har uppfattat att utredningsdirektiven främst varit att föreslå hur, snarare än om, en generell bestämmelse ska utformas och att utrymmet för argument mot att införa en ny bestämmelse därmed är begränsat. Med det sagt, önskar PRV understryka risken i att introducera inskränkningar som baseras på begrepp vars konkreta innebörd ännu inte är klagjord. PRV ser dock vikten av att bestämmelser baserade på EU-rätten formuleras enligt direktivet, för att inte riskera att bestämmelsen senare inte kan tolkas direktivkonformt.

PRV välkomnar även här en fortsatt diskussion om hur den ideella rätten förhåller sig till inskränkningen i fråga. Frågeställningen är förvisso, vilket även framgår av utredningen, inte helt ny i en svensk kontext men då tidigare parodiundantag varit av en annan natur ser PRV en risk att den nya bestämmelsen medför att det för användare och upphovspersoner blir otydligt.

Förslag i förhållande till uppdraget att göra en fullständig översyn och anpassning till EU-rätten

Givet att upphovsrättslig lagstiftning och praxis i hög grad regleras av de olika EU-direktiv som införts på området ser PRV även positivt på utredningens uppdrag att göra en fullständig översyn av upphovsrättslagens bestämmelsers nuvarande relation till EU-rättens utveckling.

Text- och datautvinning

PRV välkomnar en fortsatt dialog avseende inskränkningar kopplade till text- och datautvinning, liksom hur nuvarande reglering framöver ska förhålla sig till utvecklingen inom framförallt generativ AI.

PRV välkomnar även en fortsatt dialog om huruvida ett krav på källangivelse borde gälla för användning enligt § 15 a och § 15 b med hänsyn till AI-förordningens transparenskrav.

PRV vill återigen betona vikten av att säkerställa att befintliga och välfungerande system för tillgång till upphovsrättsligt skyddat material genom licensiering inte påverkas negativt genom utvidgningar av befintliga eller införande av nya inskränkningar.

Inskränkning för personer med funktionshinder

PRV erinrar om att det på den svenska marknaden finns goda licensieringsmöjligheter för att säkerställa tillgång till och nyttjande av material, liksom vikten av att säkerställa att det sätt som direktivbestämmelser genomförs inte underminerar befintliga licensieringsmarknader.

Offentliga debatter, allmänna handlingar m.m.

PRV tillstyrker utredningens förslag avseende reglerna för användning av verk i offentliga verksamheter. PRV tillstyrker även förslaget om att användning får ske i den utsträckning som motiveras av informationssyftet och att källa ska anges.

Ny inskränkning för forskning

PRV erinrar om att det på den svenska marknaden finns goda licensieringsmöjligheter för att säkerställa tillgång till och nyttjande av material i forskningssyfte.

PRV välkomnar en fortsatt diskussion kring begreppet behålla i förhållande till skrivelsen om att exemplar som framställs enligt paragrafen inte får behållas längre än vad som är nödvändigt, inte minst givet utvecklingen inom generativ AI.

Detta yttrande har beslutats av Generaldirektören Thomas Pålsson efter föredragning av jurist Sofie Grettve von Rosen och jurist Julia Demitz. Vid ärendets slutliga beredning har även chefsjurist Magnus Ahlgren, juristchef på Design- och Varumärkesavdelningen Åsa Collett deltagit.

Thomas Pålsson

Sofie Grettve von Rosen